

Sumar

Obiectivele și instrumentarul politicilor agricole din România post-revoluționară au fost într-o permanentă căutare și încercare de a răspunde la provocări pe termen scurt, la obiective politice cu caracter mai mult sau mai puțin electoral, la condiționalități impuse de acorduri cu organisme financiare internaționale sau de organizații internaționale din care țara noastră aspira să facă parte. Aceste provocări diferite pe termen scurt și mediu au ținut practic loc de strategii sau, mai bine zis, au fost argumente pentru a justifica lipsa unei abordări politice clare pe termen lung în domeniul agriculturii.

Strategiile agricole elaborate până acum în România au avut în general o abordare sectorială (cereale, lapte, carne, legume-fructe, viticultură etc.), cu legături mai mult sau mai puțin bine definite între sectoare sau pe filiera agroalimentară (modalitățile de valorificare a materiei prime vegetale în sectorul animal, transformarea materiei prime agricole în produse finite prin sectorul de procesare agroalimentară etc.). Sistematic, au fost neglijate atât tematicile cu caracter orizontal, cât și cele verticale care vizează întregul sector agroalimentar și care stau la baza unei reformări profunde a agriculturii.

În cei 22 de ani de tranziție și chiar în faza de pre-aderare și de integrare europeană, agricultura românească a dus lipsă de politici coerente în raport cu anumite obiective asumate politic pe termen lung.

A cădea de acord la nivel politic asupra unor tematici și problematici majore incluse în cadrul unei strategii, iar, ulterior, acceptarea acestei strategii sub forma unui pact politic între mai multe partide, nu îngrădește posibilitatea guvernelor de a-și exprima propria viziune, propriile soluții pentru a construi o cale în atingerea țelului – dezvoltarea economiei rurale.

Evaluând starea actuală a agriculturii și a spațiului rural românesc, apartenența României la UE și cerința integrării politicilor de dezvoltare a agriculturii României în **Politica Comună a UE** și în **Strategia europeană pentru creșterea inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii – Europa 2020**, Comisia Prezidențială pentru Politici Publice de Dezvoltare a Agriculturii consideră de stridentă actualitate pentru economia României, în general, și pentru agricultură, în special, elaborarea **Cadrului național strategic pentru dezvoltarea durabilă a sectorului agroalimentar și a spațiului rural românesc în perioada 2014-2020-2030**, denumit în continuare **Cadrul strategic național**.

Scopul **Cadrului național strategic** este determinat de nevoia stabilirii liniilor directoare ale dezvoltării durabile a agriculturii românești și a spațiului rural, ca una dintre componentele de bază ale reluării creșterii economice a României. Elaborarea **Cadrului național strategic** are în vedere realitățile din spațiul rural, spațiu care este nu numai unul economic, ci este și un mediu social, cultural și ecologic, de viață, după cum agricultura nu este numai o ramură economică producătoare de produse agricole și materii prime pentru industria prelucrătoare, ci este și o activitate rurală cu profunde tradiții naționale de a cărei conservare, continuitate și dezvoltare va depinde, în mare măsură, identitatea reală a României în UE.

Cadrul național strategic, programele și proiectele europene pentru agricultură au în centrul lor **dezvoltarea rurală durabilă**, ca factor al **creșterii economice sustenabile**, care presupune o economie rurală puternică, edificată pe o infrastructură rurală modernă, o echipare tehnică adecvată a teritoriului rural, localităților și locuințelor rurale, folosirea resurselor

naturale locale (din mediul rural) reînnoibile în circuitul economic, protecția mediului și a peisajului și, ca efect al acestora, un standard acceptabil de viață rurală.

Dezvoltarea economică sustenabilă se poate obține, înainte de toate, numai dacă se **investește pe termen mediu și lung în consolidarea exploatațiilor agricole și a întreprinderilor de procesare alimentară**, în tehnologii avansate, în echiparea adecvată a teritoriului agricol, prin sisteme de irigații, de desecări, antierozionale, perdele forestiere de protecție a câmpului, sisteme de protecție împotriva inundațiilor etc. Sprijinul din fondurile europene și naționale trebuie direcționat în vederea realizării acestor premise ale dezvoltării sustenabile. Totodată, trebuie intensificate acțiunile legislative, instituționale și financiare în vederea creșterii competitivității circuitelor comerciale internaționale și naționale, extinderea participării produselor agricole românești pe terțe piețe, în primul rând în piața comună europeană, precum și în vederea atenuării riscurilor turbulențelor datorate fluctuațiilor de producție și a prețurilor. Trebuie acordată o mai mare importanță consolidării pieței agricole regionale și locale.

Dezvoltarea spațiului rural se bazează pe conceptul de **dezvoltare durabilă** care presupune îmbinarea armonioasă între **componenta agricolă (și forestieră) și componenta economică rurală agroalimentară și neagricolă**.

Agricultura, în zonele preponderent agricole, și silvicultura, în zonele rurale montane, reprezintă **principala activitate a spațiului rural**. Cu toate că au intervenit mutații importante, în ultimul timp, în rolul și funcțiile agriculturii, aceasta rămâne componenta principală a oricărui program de dezvoltare rurală. Totodată, în dezvoltarea agriculturii trebuie aprofundată ideea de schimbare a centrului de greutate de pe **aspectul productivist pe aspectul multifuncțional** al acesteia.

Având în vedere faptul că resursa naturală regenerabilă cea mai valoroasă a României este solul (fondul funciar agricol), decidenții au obligația politică, economică, dar și morală, față de generația actuală și față de generațiile viitoare să asigure, prin politici agricole adecvate, exploatarea durabilă a solului la nivelul potențialului său productiv. Creșterea producției agroalimentare și a economiei forestiere trebuie privită atât ca un obiectiv al de **asigurării securității alimentare a populației țării**, cât și ca un obiectiv de perspectivă, pe termen lung, al României având în vedere prognoza demografică mondială estimată la circa 9 miliarde de locuitori ai Terrei pentru următoarele 2–3 decenii. Creșterea producțiilor agricole la nivelul potențialului natural (ecologic) al terenului agricol, trebuie corelată, în mod obligatoriu, cu potențialitățile de absorbție ale piețelor agricole interne și externe.

Prioritatea modernizării agriculturii și a economiei rurale conform **Cadrului național strategic**, în concepția noastră, trebuie să se fundamenteze pe funcțiile economice și sociale vitale ale sistemului agroalimentar:

- **asigurarea alimentației echilibrate a populației (deci implicit a securității alimentare), a necesarului de materii prime pentru activitățile neagricole și a unui export activ și profitabil de produse agroalimentare;**
- **asigurarea unui standard de viață decent familiilor de agricultori ;**
- **protejarea mediului înconjurător;**
- **economia rurală, în general, și agricultura, în special, reprezintă o imensă piață pentru ramurile din amonte și aval de aceasta, contribuind direct la dezvoltarea unor ramuri neagricole, precum și a sectoarelor conexe agriculturii (și silviculturii);**
- **sporirea capitalului peisagistic al spațiului rural.**

1. Resurse

1.1. Resurse naturale

În contextul schimbărilor climatice globale, **securitatea și siguranța alimentară** pot fi asigurate numai prin valorificarea corespunzătoare a resurselor naturale de care dispune agricultura României, resurse superioare multora din țările UE:

- **solul a carui degradare trebuie stopată:**
 - prin măsuri antierozionale;
 - restituirea, prin îngrășăminte de orice natură (minerale, organice) a elementelor nutritive (azot, fosfor, potasiu și altele) “exportate” odată cu recoltele;
 - prin efectuarea de lucrări minime și de bună calitate;
- **apa**, resursa deficitară și care din punct de vedere cantitativ va deveni din ce în ce mai redusă, deci vor fi necesare:
 - urgentarea amenajărilor pentru irigații;
 - noi tehnici și tehnologii care să conducă la diminuarea substanțială a pierderilor de apă;
 - creșterea coeficienților de utilizare a apei;
 - obținerea unui spor cât mai mare de recoltă pe fiecare unitate de apă folosită prin irigare;
 - organizarea de perdele agroforestiere;
 - menținerea biodiversității vegetale, animale, microbiologice, prin măsuri de prevenire și combatere a pierderilor.

1.2. Resurse umane și structuri agrare

Unul dintre obiectivele centrale ale integrării României în UE și de coeziune socială, vizează reducerea decalajelor economico-sociale față de media UE. România este unul din cele mai bogate state europene în ceea ce privește resursele de teren, apă și resurse umane. România fiind stat membru al UE are acces facil la cea mai mare piață alimentară din lume, acces la semnificative fonduri UE, precum și la stabilitatea și predictibilitatea PAC, inclusiv cadrul de asistență. Cu toate acestea, până în prezent, aceste avantaje au avut doar o influență limitată în ceea ce privește generarea unei dezvoltări semnificative și restructurări în agricultură și zonele rurale.

Agricultura joacă un rol important în economia rurală, inclusiv prin ocuparea forței de muncă rurale. Dezvoltarea agriculturii este un element central în integrarea europeană a României și atingerea obiectivelor de coeziune socială.

Populația României reprezintă 4,3% din populația UE, iar populația rurală înregistrează unul din cele mai ridicate nivele din UE și reprezintă 44,9% din totalul populației.

Populația din agricultură este însă îmbătrânită, 58,5% din numărul fermierilor au vârsta de peste 60 ani, iar aceștia utilizează aproape jumătate din suprafața agricolă eligibilă pentru plăți directe deținută de persoanele fizice.

În ceea ce privește populația ocupată în agricultură, silvicultură și pescuit, aceasta reprezintă 66,1% din totalul populației ocupate din mediu rural și se caracterizează printr-o

pondere ridicată a persoanelor cu vârsta peste 65 ani, cu mult peste ponderea acestei grupe de vârstă la nivel național.

Deși reforma funciară a avut un profund caracter reparatoriu față de foștii deținători ai pământului, a avut un efect negativ asupra structurii dimensionale a exploatațiilor agricole și a organizării teritoriului. În urma reformei funciare a rezultat un număr mare de proprietari de pământ în vârstă (peste 60 de ani) care locuiesc în mediul urban, la distanțe apreciabile de locul unde și-au redobândit proprietățile. La acest neajuns se adaugă și faptul că proprietățile dobândite sunt mici (0,1- 0,3 ha), în marea majoritate a cazurilor formate din mai multe parcele, amplasate uneori în localități diferite.

România este țara cu cea mai divizată structură agrară din cadrul UE-27, deținând, în anul 2010, 32,2% din numărul de exploatații europene și 7,7% din suprafața agricolă utilizată.

Recensământul din 2010 prezintă o imagine a agriculturii românești aflată într-un proces prea lent de restructurare. Media suprafeței agricole a unei exploatații a crescut de la 3,1 ha în anul 2002 la 3,45 ha în 2010. Analizând comparativ datele de la cele două recensăminte agricole (din 2002 și 2010) se observă totuși un proces incipient de restructurare, în sensul reducerii numărului de exploatații sub 10 ha (cu cca 600.000) și a suprafețelor deținute de acestea cu peste 1,2 milioane hectare. Concomitent, a crescut numărul de ferme de peste 10 ha (cu 21.700), iar suprafețele deținute de acestea cu cca 600 mii ha.

România se caracterizează printr-o structură agrară extrem de polarizată

Partea covârșitoare a exploatațiilor agricole o reprezintă exploatațiile mici, sub 2 hectare, ponderea acestora fiind în 2010 de 73,3% ca număr și 13,0% ca suprafață deținută în total.

Concomitent, fermele sub 10 hectare reprezintă 97,7% din numărul de ferme iar acestea dețin 38,7% din suprafața agricolă utilizată. La celălalt capăt se află fermele mari de peste 100 ha, care deși reprezintă doar 0,3% din numărul de ferme, exploatează 48,8% din suprafața agricolă. Segmentul de ferme medii, între 10 și 100 de hectare, care reprezintă în genere coloana vertebrală a agriculturii europene, la noi este destul de firav. Astfel, fermele între 10 și 100 hectare reprezintă 1,8% ca număr și 12,3% ca suprafață.

În țara noastră agricultură, silvicultura, pescuitul și piscicultura reprezintă o ramură importantă a economiei naționale, ponderea acestora în produsul intern brut situându-se la 6,5%, mult peste media UE-27.

România este unul dintre statele membre ale Uniunii Europene care se bucură de un potențial agricol deosebit, mai ales în ceea ce privește fondul funciar, fiind ca mărime, cel de-al doilea nou stat-membru al Uniunii Europene, după Polonia. La nivelul anului 2012, cu o suprafață agricolă ce reprezintă 61% din teritoriu, **România se situează pe locul 6 din țările membre UE ca suprafață arabilă pe locuitor** (după Franța, Spania, Germania, Marea Britanie și Polonia) și **pe locul 5 din țările membre UE ca suprafață agricolă utilizată pe locuitor** (după Irlanda, Lituania, Letonia și Estonia), media UE 27 fiind de circa 0,35 ha/locuitor, comparativ cu cea a României de 0,64 ha/locuitor.

Deși dispune de suficiente resurse agricole, țara noastră nu asigură necesarul alimentar național, datorită producției agricole modeste și instabile.

Instabilitatea producției agricole este generată, în special, de producția agricolă vegetală, afectată de excesele climatice combinate cu tehnologii de producție neperformante practicate pe o mare parte a suprafețelor agricole ale țării. Concomitent, **filierile agroalimentare** nu funcționează satisfăcător, produsele alimentare românești nu ajung de la

fermă la consumator. Gradul de traversare a filierelor de către produsele obținute în fermele autohtone este atât de redus pentru unele produse (de exemplu lapte, legume, fructe), încât aceste produse/ materii prime au ajuns să fie importate în mod sistematic pentru a acoperi cererea populației.

Piețele locale aproape lipsesc din economia rurală, iar cele care există nu sunt reglementate corespunzător. Comerțul ambulant de pe marginea drumurilor, inclusiv amenajările ad-hoc din marile orașe au proliferat. Una din problemele grave cu care ne confruntăm este **nefuncționalitatea** piețelor agroalimentare. De aici specula, corupția, accesul greoi al producătorilor, prețuri deformate, importuri mai mari decât ar fi necesar etc. În România cele două verigi, respectiv **angrosiștii și detailiștii**, de cele mai multe ori nu se regăsesc ca persoane autorizate (fiscalizate). Locul lor este luat de o mulțime de „intermediari speculatori“ neautorizați, nefiscalizați, care acționează în afara legii.

Organizațiile de producători ar trebui să reprezinte principalii actori ai organizării comune a pieței legumelor, al căror rol constă în concentrarea ofertei și adaptarea acesteia la cererea pieței, acționând în numele și interesele membrilor.

Reticența micilor producători agricoli la **asociere în vederea valorificării și comercializării producției**, deși aceștia dețin peste 50% din suprafața agricolă utilizată, conduce la o insuficientă organizare în vederea comercializării producției și la distorsionarea piețelor agricole.

Volatilitatea prețurilor de pe piețele agricole externe și interne, și criza economică care a afectat veniturile populației, inclusiv în țara noastră, pune în prim plan problema securității alimentare, iar unele studii efectuate la nivel mondial indică România ca una din țările cu grad relativ ridicat de vulnerabilitate în acest sens.

O parte semnificativă a consumului alimentar al gospodăriilor din țara noastră provine din producția propriei gospodării țărănești. Este o caracteristică a țărilor cu o zonă rurală mai puțin dezvoltată din punct de vedere economic. Conform INS, în cadrul gospodăriilor din mediul rural, cca. 45% din cheltuielile pentru consumul alimentar reprezintă contravaloarea consumului din resurse proprii. Deși s-a redus semnificativ în ultimul deceniu (cu cca. 20%) ponderea autoconsumului alimentar este cea mai ridicată din UE27, fiind de peste trei ori mai mare comparativ cu țările din UE15.

Totodată, consumul din resurse proprii joacă un rol important și pentru gospodăriile urbane, acoperind cca. 20% din cheltuielile de consum alimentar.¹ **Nivelul consumului din resurse proprii al gospodăriilor rurale variază invers față de nivelul veniturilor bănești.** Astfel, în situația în care veniturile scad, nivelul consumului din resurse proprii crește, indicând faptul că **în situații de criză consumul din propria gospodărie reprezintă o plasă de siguranță pentru securitatea alimentară a gospodăriilor rurale.** Acest model aproape autarhic al gospodăriilor țărănești din multe zone ale României vine din istorie, din experiența generațiilor trecute, care au trăit fără a avea prea multe contacte și schimburi cu ceea ce exista în exteriorul comunității rurale respective.

Ponderea cheltuielilor alimentare în cheltuielile totale ale populației se mențin la nivele extrem de ridicate, valori de două ori mai mari comparativ cu media UE 25 și de aproape 2,8–3 ori mai ridicate față de media UE15.

Instabilitatea extrem de ridicată a producției agricole interne este provocată, în primul rând, de consumul redus de inputuri în agricultura României, cheltuielile aferente acestora fiind cu mult sub media Uniunii Europene (cca. 44%). Cheltuielile specifice pentru

îngrășăminte în UE 27 sunt de 113 euro /ha UAA în timp ce în țara noastră nu depășesc 49 euro /ha UAA, influențând mult producțiile obținute și randamentele.

În actuala structură agrară, în care peste 50% din terenurile agricole sunt deținute de exploatații individuale, predominat mici și foarte mici, se practică, în general, o agricultură de subzistență sau semi-subzistență, iar obiectivul acestor ferme (dacă se poate spune așa) este supraviețuirea și mai puțin performanța economică.

Amenajările pentru irigații nu mai corespund noii structuri a exploatațiilor agricole, fapt ce a impus ca procesul de reformă a sectorului agricol să includă și măsuri de restructurare a modului de administrare și utilizare a infrastructurii existente, astfel, infrastructura națională de irigații și îmbunătățiri funciare a fost păstrată în proprietatea și administrarea statului până la un anumit nivel, iar infrastructura intermediară și finală a fost transferată în proprietatea și administrarea utilizatorilor finali (fermierilor) organizați în structuri asociative. **Datorită numărului mare de exploatații mici și foarte mici, procesul de asociere a acestora este greoi.**

Parcul de tractoare și mașini agricole este insuficient chiar dacă în ultimii ani, datorită proiectelor finanțate din fonduri comunitare, se poate constata o ușoară scădere a suprafeței ce revine pe un tractor fizic (de la 54,1 ha la 52,4 ha). În privința combinelor, chiar dacă numărul lor a scăzut, a sporit însă capacitatea de recoltare prin achiziționarea unor utilaje performante.

2. Cadrul național strategic pentru dezvoltarea durabilă a spațiului rural românesc - obiective

Formularea următoarelor **priorități ale Cadrului național strategic** s-a făcut pornind de la funcțiile spațiului rural și ale agriculturii românești, necesitatea dezvoltării accelerate a acestora, noul parteneriat între Europa și fermieri, conform reformei PAC pentru perioada 2014-2020, astfel:

- obținerea producției agricole viabile pentru securitatea alimentară națională și care să garanteze siguranța alimentară a populației:
 - dublarea randamentelor agricole din deceniul 2000-2010;
 - dublarea valorii producției vegetale și animale față de cea din 2010;
 - triplarea valorii producției agroalimentare procesate față de cea din 2010;
- asigurarea integrală a necesarului intern de produse alimentare de calitate îmbunătățită și a unui excedent față de consumul alimentar intern, disponibil pentru export;
- asigurarea echilibrului ecologic durabil pe termen lung al spațiului rural prin investiții publice, public-private sau private în lucrări de infrastructură de protecție și echipare a teritoriului (sisteme de irigații, perdele de protecție, sisteme hidro-ameliorative de protecție, împădurirea terenurilor degradate și defrișate etc.);
- conservarea și protejarea resurselor naturale regenerabile (solul, aerul, apa, biodiversitatea) și utilizarea durabilă a resurselor naturale agricole, în primul rând a solului, conservarea biodiversității, aplicarea politicilor de atenuare a efectelor schimbărilor climatice;
- compatibilizarea sistemului național de învățământ și cercetare științifică cu cel european, asigurarea unui parteneriat durabil al acestuia cu sistemul agroalimentar românesc;

- dezvoltarea teritorială echilibrată a economiei rurale agricole, extinderea IMM-urilor rurale și creșterea gradului de ocupare prin susținerea cu preponderență a populației rurale active;
- echilibrarea balanței alimentare (și de plăți) românești și creșterea exporturilor agroalimentare românești;
- restrângerea zonelor rurale defavorizate și a sărăciei rurale severe.

România are o singură șansă pentru dezvoltarea agriculturii: **alocarea masivă, dar rațională, de capital investițional în infrastructura rurală, echiparea teritoriului agricol** (circa 1,5 mil. ha irigate, plantarea perdelelor de protecție a câmpului, circa 3 mil. ha în zonele cele mai aride, modernizarea exploatațiilor agricole, extinderea întreprinderilor de stocare-procesare a produselor agroalimentare (nu numai cereale) precum și sporirea capitalului de exploatare atât din surse proprii cât și din credite bancare avantajoase acordate fermelor agricole, prin care să se susțină nivelele de producție propuse în continuare pentru orizonturile 2015, 2020, 2025, 2030.

Se estimează că România are un potențial alimentar, la orizontul 2030, pentru 38,5 mil. persoane, respectiv un disponibil pentru export și consum nealimentar de materii prime agricole de circa 49-50 mld. Euro.

3. Politica Agricolă Comună - oportunități

3.1. Soluții de susținere financiară a creșterii economiei agroalimentare și a dezvoltării rurale, prin atragerea fondurilor comunitare și prin bugetul național

În primul exercițiu de funcționare a agriculturii românești după rigorile Politicii Agricole Comune (PAC), fermierii români s-au străduit să "prindă din mers" regulile jocului european, iar pentru următoarele perioade 2014-2020 și respectiv 2021-2027 vor trebui să fie mai pregătiți pentru a juca rolul fermierului european, utilizând atuurile specifice României. Decalajele de dezvoltare și de productivitate dintre statele membre, generează niveluri diferite ale veniturilor fermierilor europeni și implicit creează așteptări diferite de la noul instrumentar de politici agricole comune.

Suma destinată agriculturii și dezvoltării rurale pentru toate statele membre în perioada 2014-2020 va fi de 435,6 miliarde de Euro, ceea ce reprezintă 39% din bugetul total al UE. României îi vor reveni 12,817 miliarde euro² pentru sprijinul direct (Pilonul 1) și 7,124 pentru dezvoltare rurală (Pilonul 2), ca atare valoarea totală a sprijinului va fi de circa 20 miliarde de Euro.

Plățile directe (din Pilonul 1) sunt percepute ca fiind cea mai importantă subvenție pentru fermieri (sprijin pentru venitul fermierilor, care să compenseze decalajul de venituri față de alte activități economice). Plecând de la principiile "echității" și a "reechilibrării" valorii plăților directe, Comisia Europeană a făcut o propunere fezabilă și echilibrată bugetar și politic, luând în considerare elemente care depășesc rigorile politicii agricole europene, fiind mai aproape de păstrarea unui echilibru între statele membre preponderent contribuatoare și cele net beneficiare. **Din acest punct de vedere, fermierii români vor rămâne oarecum într-o competiție inegală cu alți fermieri europeni.**

² cu 60% mai mare față de perioada 2007-2013 - 7,518 miliarde Euro

În ceea ce privește contribuția națională la finanțarea plăților directe, s-a păstrat prevederea din Tratatul de Aderare, conform căruia Bulgaria și România pot utiliza plățile directe naționale pentru a completa sumele acordate în cadrul schemei de plată de bază, astfel încât, dacă vor exista fonduri în bugetul de stat, **fermierii să poată primi plăți directe cel puțin la nivelul mediei UE-27.**

Ca principii generale de acordare a plăților directe, **directionarea sprijinului direct spre fermierii care sunt angajați activ în activitățile agricole este binevenit.**

În noua propunere legislativă europeană există o **flexibilitate între cei doi piloni** – pilonul de sprijin în principal prin plăți directe și pilonul 2 prin măsuri de dezvoltare rurală. Astfel, există posibilitatea transferului de sume din Pilonul 1 spre Pilonul 2 și anume 15% din plafonul național anual pentru anii 2014-2020, sume care nu vor mai fi disponibile pentru plăți directe. În cazul în care nu se folosește această opțiune, se poate transfera 15% din suma alocată pentru dezvoltare rurală către Pilonul 1, pentru a fi folosită pentru plăți directe. Totodată, pentru anumite țări, între care și România, unde decalajul nivelului plăților directe față de media europeană este mare, se poate suplimenta transferul din Pilonul 2 către Pilonul 1 (plăți directe) cu încă 10% din alocarea pentru dezvoltare rurală. **Deci România poate suplimenta suma disponibilă pentru plăți directe cu maximum 25% din sumele alocate pentru dezvoltare rurală, dar necesitatea de a continua intens investițiile în sectorul agroalimentar este prioritară.**

De asemenea, și în viitor se va menține sprijinul pentru fermierii din zonele montane și din alte zone care se confruntă cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice. Astfel, aceștia vor primi o plată suplimentară față de plata de bază, în scopul compensării costurilor suplimentare și pierderilor de venit suportate din cauza constrângerilor impuse producției agricole în zonele în cauză.

Se menține posibilitatea acordării unui sprijin cuplat, iar gama de produse ce ar putea beneficia de acum de acest tip de sprijin este mai largă. Acest sprijin se poate acorda fermierilor în sectoarele sau regiunile în care un anumit tip de agricultură sau produs agricol este dificil de produs și menținut și acel tip de produs este deosebit de important din motive economice și/sau sociale, și/sau de mediu. Sprijinul cuplat se poate acorda sub forma unei plăți anuale, în limite cantitative definite și pe baza unor suprafețe sau producții fixe sau a unui număr fix de animale. Pentru finanțarea acestei plăți România (țară care a aplicat plata unică pe suprafață condiție pentru creșterea valorii acestui sprijin) poate utiliza 10% din plafon.

În România există multe sectoare cum ar fi lapte și produse lactate, ovine și caprine, carne de vită, orez, sfeclă de zahăr, legume-fructe și eventual și alte produse care ar putea fi susținute prin plăți cuplate.

3.2 Alternative ale susținerii exploatațiilor agricole (Suprafața minimă a exploatației și parcelei. Alternative ale plafonării susținerii financiare a exploatațiilor agricole de dimensiuni mari. Consecințele financiare ale acestor alternative. Opțiuni strategice și politici guvernamentale

În ceea ce privește sprijinul posibil de acordat după 2013 prin Politica Agricolă Comună **România poate utiliza următoarele măsuri:**

- **schema simplificată pentru micii fermierii** În urma evaluărilor făcute, în țara noastră se poate introduce o plată forfetară pe fermă, de circa 500 de euro. Varianta acordării unei sume mai mari de 500 euro pe fermă trebuie abordată cu prudență, deoarece se

poate depăși plafonul de 10% din suma anuală destinată plăților directe la nivel național. Principalele beneficiare ar fi fermele cuprinse între 1 și 3 ha. În această categorie sunt incluse circa 650 de mii de ferme, iar suprafața exploatată de ele este de 1198 mii ha;

- **plata suplimentară de 25% din plata de bază** (pentru România, aceasta ar însemna circa 34 euro în plus/ ha) **în primii 5 ani pentru tinerii fermieri** (cei care nu au împlinit 40 de ani) care își încep activitatea, pentru ferme de maximum 25 ha, (sursa de finanțare: Pilonul 1);
- **plăți cuplate cu producția** pentru o serie de produse și pentru anumite tipuri de activități agricole dificile dar care sunt **deosebit de importante din motive economice și/sau sociale**;
- **măsuri pentru dezvoltarea fermelor și afacerilor** (sursa de finanțare: Pilonul 2):
 - pentru instalarea tinerilor fermieri;
 - dezvoltarea fermelor mici;
 - dezvoltarea de activități non-agricole în mediul rural;
 - plăți anuale acordate fermierilor care participă la „schema pentru micii fermieri” și care își transferă definitiv exploatarea și drepturile de plată corespunzătoare altui fermier;
- accesarea de **proiecte pentru investiții în active fizice** (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- **servicii de consiliere** (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- sprijin pentru **scheme de calitate** pentru produse agricole și alimentare (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- sprijin pentru **cooperare și pentru înființarea de grupuri de producători** (sursa de finanțare : Pilonul 2);
- sprijin pentru **agricultura ecologică** (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- sprijin pentru **bunăstarea animalelor**: porci, păsări , bovine pentru carne (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- sprijin pentru **asigurarea culturilor și a animalelor** (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- sprijin pentru **înființarea de fonduri mutuale** (sursa de finanțare: Pilonul 2);
- sprijin prin instrumentul de stabilizare a veniturilor (sursa finanțare: Pilonul 2);
- sprijin pentru fermierii din **zonele care se confruntă cu constrângeri naturale** (sursa de finanțare: Pilonul 2);

Cele mai recente estimări relevă faptul că aplicarea unor măsuri în mod coordonat și integrat ar putea stimula comasarea terenurilor. Aceste ar putea fi:

- **măsurile pentru dezvoltarea fermelor și afacerilor :**
 - pentru instalarea tinerilor fermieri ce au posibilitatea de a accesa prin proiecte un sprijin de 70 000 Euro/exploatare;
 - dezvoltarea fermelor mici prin accesarea de proiecte de până la 15 000 Euro/fermă mică (o altă abordare a măsurii actuale de sprijin pentru fermele de semi-subzistență);
 - dezvoltarea de activități non-agricole în mediul rural;
 - plăți anuale acordate fermierilor care participă la „schema pentru micii fermieri” și care își transferă definitiv exploatarea și drepturile de plată corespunzătoare altui fermier. Sprijinul se plătește începând cu data transferului și până în 2020 și va fi 120% din plata pe care ar fi primit-o în cadrul schemei pentru ferme mici din pilonul 1, pentru România ar fi de 600 euro/fermă;

- accesarea de **proiecte pentru investiții în active fizice** (tinerii fermieri putând primi o subvenție suplimentară de până la 20% față de ceilalți solicitanți);
- **servicii de consiliere** (1500 Euro/consiliere/fermă);
- sprijin pentru **scheme de calitate** pentru produse agricole și alimentare (3000 Euro/exploatație /an);
- sprijin pentru **cooperare și pentru înființarea de grupuri de producători**;
- sprijin pentru **agricultura ecologică**;
- sprijin pentru **bunăstarea animalelor**: porci, păsări , bovine pentru carne ;
- sprijin pentru fermierii din **zonele care se confruntă cu constrângeri naturale**;
- Măsuri pentru gestionarea riscurilor:
 - sprijin pentru **asigurarea culturilor și a animalelor** (65% sprijin din prima de asigurare pentru contractele de asigurări care acoperă pierderile cauzate de un fenomen meteorologic nefavorabil, de o boală a animalelor sau a plantelor sau de infestarea parazitară);
 - sprijin pentru **înființarea de fonduri mutuale pentru bolile animalelor și ale plantelor și pentru incidentele de mediu** (65% sprijin din costurile eligibile ale funcționării fondului mutual)
 - **sprijin prin instrumentul de stabilizare a veniturilor**, acest sprijin poate fi acordat numai în cazul în care scăderea venitului fermierului depășește 30 % din venitul mediu anual al acestuia (se acordă sprijin în valoare de 65% din costurile eligibile pentru funcționarea fondului mutual).

4. Programe sectoriale agricole. Orizonturi de evoluție (2020 -2030)

Evaluarea corectă a capacității de producție a sistemului agroalimentar trebuie să se facă pe baza unor algoritmi de calcul fundamentați pe următorii factori de producție și de piață:

- gradul de utilizare al resurselor ecologice (naturale);
- capacitate investițională în factori tehnologici (irigații, energie, inputuri productive, protecția mediului agricol);
- structura producției agricole primare (vegetală, animală);
- indicele de procesare a producției agricole primare în produse alimentare finite;
- evoluția consumului agroalimentar al populației.

Cercetări științifice profunde și îndelungate, întreprinse atât în România cât și în alte țări, au demonstrat faptul că **există** o corelație perfectă între *potențialul ecologic* (natural), care exprimă calitatea solului, *potențialul economic*, care exprimă mărimea și calitatea capitalului investit în factorii de producție (inputuri), și *recolta obținută*.

Din calculele efectuate rezultă că România are un potențial alimentar, la orizontul anului 2020, pentru 26,4 mil. persoane, respectiv un disponibil pentru export (și consum nealimentar de materii prime agricole) de cca. 8,9-9 mld.Euro, iar la orizontul anului 2030, pentru 38,5 mil. persoane, respectiv un disponibil pentru export (și consum nealimentar de materii prime agricole) de cca. 49-50 mld. Euro.

În baza de date pentru calculul potențialului alimentar s-au avut în vedere următoarele elemente de prognoză:

- creșterea coeficientului de utilizare a resursei ecologice principale a terenului agricol de la 0,38 în 2010, până la nivelul de utilizare a terenurilor a țărilor din UE cu agricultură performantă la 0,83 în 2030;
- dublarea producției medii de cereale convenționale în 2030;
- menținerea unei suprafețe agricole de cca. 11.000 mii ha;
- creșterea raportului dintre producția vegetală și producția animală de la 0,35 în 2010 la 0,55 în 2030.

Măsuri orizontale (2020)

Printr-o corelare inteligentă și controlată a eforturilor direcționate către factorii de producție, performanțele exploatațiilor agricole (ca entități economice) pot evolua, se pot consolida, generând stabilitate economică și socială.

Desigur exploatațiile agricole au o relație directă cu piața agricolă și de asemenea cu mediul economic în care evoluează. Nivelul de reglementare și control al pieței (grad scăzut de organizare, economia subterană etc.) și mediul economic (fiscalitate, birocrație, politici de susținere etc.), neadecvate nivelului european al angajamentelor noastre, pot determina o evoluție distorsionată a exploatațiilor agricole.

În Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României în Orizonturi: 2013-2020-2030, București 2008 (document inventariat de CE ca fiind materialul fundamental ce jalonează evoluția pe termen lung a României), la cap.3.2 pentru Orizontul 2020 se prevede ca Obiectiv național: Consolidarea structurilor din domeniul agroalimentar și silvic concomitent cu dezvoltarea economică și socială a zonelor rurale pentru reducerea în continuare a decalajelor și atingerea nivelului mediu actual de performanță al țărilor membre ale UE; afirmarea României ca element de stabilitate a securității alimentare în Europa de Sud-Est.

Politica funciară

Fragmentarea proprietății și a terenurilor sunt cauzele unei productivități scăzute, în condițiile în care consolidarea proprietății asupra terenurilor este afectată de problemele de înregistrare a terenurilor.

Transferul terenurilor, fie prin vânzare sau arendă este complicat de absența unui sistem de cadastru funcțional și a unor titluri sigure asupra terenurilor, respectiv de problemele de identificare a parcelelor (care în anumite zone din România nu sunt armonizate cu cadastrul), rezultatul fiind neclarități în ceea ce privește hotarele terenurilor. De asemenea, costurile administrative asociate cu emiterea titlurilor de proprietate sunt mari. Proprietățile nesigure fac dificilă accesarea creditelor bancare.

Creșterea productivității este o provocare majoră întrucât majoritatea terenurilor se afla în ferme de subzistență proprietatea fermierilor în vârstă, iar forța de muncă în exces rămâne la fermă din cauza lipsei unor calificări adecvate, a lipsei oportunităților de angajare la țară și a unei protecții sociale neadecvate.

Având în vedere numărul mare al exploatațiilor de subzistență și faptul că o comasare a terenurilor agricole are și importante aspecte sociale, acest proces se anunță de lungă durată.

Pot exista cel puțin cinci direcții distincte de acțiune, care nu se exclud, și toate urmăresc direct sau indirect același obiectiv: creșterea dimensiunilor fizice ale soarel (mici) cultivate. Acestea direcții sunt:

- stoparea fărâmițării proprietăților mici prin introducerea dimensiunii minime comerciale;
- creșterea dimensiunii fizice a proprietăților;
- stimularea asocierilor, arendare, concesiune a terenurilor agricole.
- măsuri tehnice
- concesiunea terenurilor restructurate de stat prin ADS eventual către fermierii mijlocii și mici.

Politica fiscală și de creditare în agricultură

Activitățile agricole din România asigură o contribuție relativ scăzută la bugetul național. Astfel deși agricultura asigură o contribuție semnificativă la PIB, în fapt aceasta nu se materializează și în contribuții financiare similare la bugetul național.

Lipsa unei **fiscalizări** corespunzătoare este datorată în principal derulării activităților agricole de către fermieri sub forma juridică de „persoană fizică”. Astfel, aceștia *nu reușesc* să își recupereze TVA-ul aferent input-urilor ce contribuie la realizarea producției agricole (carburanți, fertilizanți, pesticide etc.) deoarece nici ei nu vând produsele agricole obținute într-un mod juridic corepunzător ce ar include TVA. O astfel de procedură ar îngreuna desfacerea produselor, care în unele situații (produse proaspete și perisabile lactate, legume-fructe, flori) ar cauza întârzieri în desfacerea produselor datorită prețurilor mari poate duce la pierderi semnificative.

Impozitarea activității agricole este de asemenea ignorată de majoritatea fermierilor, singurele taxe platite în general fiind cele pe proprietatea terenului.

Pentru a asigura un suport corespunzător finanțării agriculturii în perioada 2012-2020 din bugetul național este **necesară adoptarea unor politici adecvate de colectare de taxe și impozite** și din domeniul agricol. Astfel se pot analiza variante ce pot să stimuleze utilizarea în întregime a terenului agricol din România.

Pentru a stimula utilizarea judicioasă a terenurilor, pot fi avute în vedere măsuri de majorare a impozitelor pentru terenurile agricole nefolosite (pârloagă), precum și pentru deteriorarea acestora, prin asolamente greșite sau folosire improprie.

Pornind de la ideea că sectorul agricol va rămâne cu certitudine pentru o perioadă lungă de timp cel mai important contributor pentru activitatea economică și viabilitatea socială a spațiului rural, este necesar ca să se **regăsească măsuri pentru revigorarea sistemului de creditare în agricultură**.

O astfel de măsură ar putea fi stimularea băncilor pentru deschiderea de unități în zonele rurale și orașe mici, care s-ar putea realiza prin:

- instituirea unui mecanism de compensații financiare acordate băncilor care desfășoară operațiuni în mediul rural;
- stimularea înființării unei burse a cerealelor și altor produse agricole. Importanța măsurii este covârșitoare, depășind cu mult simpla garantare a creditelor

În același timp, pentru întreaga perioadă de programare 2014 – 2020, se propune:

- continuarea „schemelor de garantare” actuale finanțate din fonduri europene, concomitent cu includerea tuturor măsurilor adresate beneficiarilor privați;
- gestionarea riscurilor la care sunt supuși fermierii și securizarea creditelor bancare acordate acestora de către băncile comerciale prin înființarea de „fonduri mutuale” pentru:
 - plata de compensații financiare fermierilor pentru pierderile economice cauzate de boli la plante și animale sau de un incident de mediu;
 - acoperirea unei părți din contravaloarea primelor de asigurare a culturilor, animalelor și plantelor împotriva pierderilor economice cauzate de fenomene nefavorabile, de boli ale animalelor și plantelor sau de infestarea parazitară

Politica socio-profesională, definirea statutului profesional al agricultorului

Statul român, structurile profesionale și administrative agricole, precum și sindicatele din agricultură nu pot să rămână „indiferenți”, fără un program concret de pregătire de specialitate și reconversie profesională a forței de muncă active din sectorul agroalimentar național.

Învățământul de specialitate se axează în prezent doar pe latura **teoretică**, absolvenții neprimind bagajul de cunoștințe **practice** care să-i facă imediat utili, în exploatații. Activitatea administrației locale, a extensiei agricole, trebuie să aibă ca prioritate formarea de **fermieri activi** (mici și/sau mijlocii), cu caracter comercial, viabil prin **integrarea învățământului, cu cercetarea și extensia**.

Învățământul agricol românesc trebuie restructurat pe patru nivele distincte, care să acopere necesarul de personal calificat astfel:

- pentru **pregătirea profesională necesară pentru meseriile agricole** din societățile comerciale, organizat în școli profesionale (de arte și meserii agricole);
- pentru pregătirea **agricultorilor șefi de exploatații** din exploatațiile agricole familiale comerciale. Trebuie înțeles faptul că profesiunea sau meseria de **agricultor-șef de exploatație** este mult mai complexă comparativ cu meseriile „clasice” de mecanizator (tractorist, combainer), îngrijitor de animale, legumicultor, pomicultor, viticultor etc. Agricultorul-șef de exploatație privat-familială comercială **trebuie să aibă o pregătire de specialitate tehnică, economico-financiară, managerială complexă**. Acesta trebuie să fie pregătit de așa natură încât să fie, deopotrivă, mecanizator, agricultor, economist și comerciant în specialitatea fermei sale, prin treninguri organizate de firme de consultanță;
- **învățământul liceal (vocațional, tehnologic) de specialitate agricolă**, organizat în mediul rural, cu un număr restrâns de locuri care să pregătească personalul tehnic de specialitate (tehnicieni agricoli), dar și (o parte) din candidații în învățământul superior agronomic, cu o mare aplicare spre instruirea tehnică; cu laboratoare și câmpuri experimentale bine dotate;
- **învățământul superior agroalimentar** ce se află în fața unei atât de necesare *reformă structurale profunde* care să pună de acord structura universităților agronomice cu structura sistemului agroalimentar.

De asemenea, se propune susținerea financiară și/sau fiscală a exploatațiilor agricole care vor oferi pregătirea practică elevilor/studentilor pe baza unor acorduri comune cu unitățile de învățământ.

Pentru menținerea viabilității zonelor rurale pe lângă alte măsuri care vizează diversificarea activităților rurale, finanțate prin pilonul 2 al PAC sau complementar prin FSE, ar trebui să se ia în considerare și nevoia de funcționare satisfăcătoare a unităților administrative locale (primării-economiști, juriști; școli-învățători, profesori; consultanță agricolă-ingineri, tehnicieni) care ar putea să fie sprijinite prin unele măsuri care ar presupune:

- *burse* (sub formă de salarii lunare), acordate prin concurs de primăriile locale pentru ocuparea posturilor vacante, sau a celor ocupate în prezent de navetiști sau de personal cu calificare modestă. Bursele ar putea fi acordate în baza unor contracte ferme de a profesa în comuna (satul) respectivă pentru o perioadă de 10-15 ani.

Agricultura, mai mult ca oricare alt domeniu, necesită o formare permanentă, schimbările în domeniu și progresul tehnologic fiind dinamice. Necesitatea activităților de **formare profesională** apare în contextul legat de creșterea competitivității și diversificării produselor și activităților din agricultură și silvicultură, de restructurarea și modernizarea sectoarelor agricol și forestier, a sectoarelor de procesare și comercializare pentru produsele agricole și forestiere, de încurajarea afacerilor orientate spre piață, a cerințelor pentru o gamă largă de aptitudini economice și de management, cât și de îndeplinirea obiectivului gestionării durabile a terenurilor și protecției mediului, aplicarea de tehnologii și practici prietenoase mediului și de utilizare a energiei regenerabile. Măsurile de formare profesională însoțesc obligatoriu măsurile de dezvoltare rurală și sunt finanțate din fonduri comunitare.

Cercetarea științifică agricolă românească a avut de suferit cel mai mult din cauza deselor și inconsistentele schimbări legislative și normative, a rămânerii în urmă din punct de vedere al echipării tehnice a institutelor, stațiunilor și laboratoarelor de cercetare, a plecărilor, îmbătrânirii și pensionării personalului de cercetare format înainte de 1989, a pierderii celei mai mari părți din terenul agricol necesar atât experimentelor cât și producerii de material biologic și, într-un cuvânt, al abandonării și nesușinerii sistemului științific agricol sub nici o formă de către statul român.

Statutul profesional al agricultorilor trebuie să fie regândit deoarece ei nu sunt numai "exploatanți" agricoli. Agricultorul este și furnizor de servicii de mediu. În aceste condiții veniturile agricultorilor sunt cu 15-20% mai mici decât media angajaților din oricare alt sector de activitate. Diminuarea venitului agricol nu a fost compensată prin nicio altă măsură. Plățile directe decuplate de producție reprezintă principala măsură de susținere a venitului agricultorilor. Punerea în practică a ajutoarelor corelate cu venitul agricultorilor a dus la respectarea condițiilor de mediu, mergând în direcția unei agriculturi multifuncționale perene și asigurând un echilibru social în mediul rural. Acordarea sprijinului direct în viitoarea programare bugetară, condiționată de utilizarea unor practici agricole benefice pentru mediu, are în vedere practic remunerarea serviciilor care nu sunt compensate de piață, cum sunt: ocuparea teritoriului și amenajarea spațiului rural, protejarea resurselor naturale și creșterea numărului locurilor de muncă. Pentru ca un fermier să poată face față unor astfel de provocări este nevoie de o recunoaștere a statutului profesional și social al agricultorului.

Politica de dezvoltare a infrastructurii agricole și rurale

Dezvoltarea economică și socială durabilă a spațiului rural este indispensabil legată de îmbunătățirea **infrastructurii rurale** existente și a serviciilor de bază.

Pentru îmbunătățirea calității vieții, un factor determinant îl constituie modernizarea și extinderea **infrastructurii fizice rurale de bază** care influențează în mod direct dezvoltarea activităților sociale, culturale și economice și, implicit, crearea de oportunități ocupaționale.

Se propune elaborarea unui plan de amenajare a zonelor rurale (nivel comună/microregiune) pentru identificarea necesităților și prioritizarea obiectivelor de investiții (viabilitatea în timp a comunității/zonei), în vederea continuării programelor de dezvoltare și modernizare a infrastructurii rurale (drumuri, apă, canalizare etc.), asigurând astfel o utilizare optimă a fondurilor. De asemenea, se propune dezvoltarea serviciilor pentru populația rurală, în principal cele care deservește comunitățile rurale (întreținerea căilor rutiere, colectarea deșeurilor menajere etc.)

Infrastructura agricolă (rețeaua de drumuri de acces la exploatațile agricole, sistemele de îmbunătățiri funciare și irigații, sistemele de prevenire a inundațiilor etc.) nu mai este adaptată noilor structuri de exploatare existente. În ultimii ani nu s-au efectuat investiții în reabilitarea/modernizarea sistemelor de irigații predate utilizatorilor finali (organizațiilor utilizatorilor de apă pentru irigații), ci numai cheltuieli (minime și de cele mai multe ori insuficiente) pentru întreținerea și reparația anuală a unor sisteme și anume acelea în care s-au înregistrat cereri de apă din partea fermierilor.

Se apreciază extinderea irigațiilor ca prioritate absolută în orientarea investițiilor în agricultură datorită efectului benefic al acestora asupra randamentelor la hectar. În acest sens, ar fi oportun un program de modernizare și reabilitare a infrastructurii de îmbunătățiri funciare vizând în primul rând reabilitarea infrastructurii existente, economisirea resurselor de apă și eficientizarea sistemului de irigații. Pe termen lung eşalonarea ar putea începe cu pregătirea pentru irigații a 250 mii ha în 2015; 500 mii ha în 2020; 1.000 mii ha în 2025 și 1.500 mii ha în 2030. Achiziționarea diverselor echipamente pentru irigații (aripi de ploaie, pompe etc.) se poate asigura prin utilizarea fondurilor comunitare și naționale.

Tot din fonduri comunitare se pot finanța o serie de acțiuni de protecție pentru inundații (refacerea sistemului de diguri și regularizări, corecție și amenajare a albiilor pâraielor; construirea și refacerea bazinelor de acumulare, a structurilor de oprire a scurgerilor de apă etc.) și înzăpezirea localităților rurale în special în zone vulnerabile (împăduriri, perdele de protecție), achiziții de utilaje de dezăpezire.

5. Strategii ale industriei alimentare

Criza prelungită afectează puternic sectorul, prin reducerea consumului, vânzărilor și producției, prin presiunea pe preț și reducerea inevitabilă a calității produselor.

Fiscalitatea excesivă și economia subterană, se interconditionează și erodează permanent competitivitatea industriei noastre. Nivelul TVA la alimente, printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, stimulează evaziunea fiscală atât în schimburile intracomunitare, cât și pe plan strict intern. În condițiile în care profitul este redus în acest sector, cei 24% eludați de evazionisti sunt un beneficiu urias care permite scoaterea din piața a operatorilor corecți, pe de o parte, și castiguri ilicite imense care se împart între diversii actori ai evaziunii.

Consecintele sunt atat la nivel social (pierderea locurilor de munca, munca la negru si salariile cele mai mici din industria prelucratoare), cat si economic: decapitalizarea firmelor, reducerea pana la disparitie a investitiilor si de aici scaderea capacitatii concurentiale a industriei autohtone in conditiile pietei unice.

Un alt factor negativ este starea agriculturii: faramitarea si slaba dotare a exploatatilor, lipsa fiscalizarii cu favorizarea circuitelor subterane, productivitatea redusa. Acestea duc frecvent la livrarea unor materii prime scumpe, de calitate variabila sau in cantitati insuficiente, obligand producatorii alimentari la importuri insotite de logistica scumpa, facandu-i sa piarda competitia pe piata nationala si cu atat mai mult la export.

Tinand cont de potentialul agricol mare si de importanta sociala a ruralului, pe de o parte, si de faptul ca industria alimentara este printre cele mai importante sectoare manufacturiere (cifra afaceri 45.6 miliarde lei in 2011) si printre cei mai mari angajatori, cele doua sectoare interdependente sunt prioritare si vitale pentru viitorul Romaniei si trebuie sustinute in egala masura, indiferent de culoarea guvernamentala.

Industria alimentara poate fi sprijinita in primul rand prin scaderea TVA la alimente si restrangerea concomitenta a economiei subterane, relaxarea fiscala fiind insotita obligatoriu de intarirea controalelor si aplicarea celor mai drastice sanctiuni.

Data fiind lipsa de capital a firmelor romanesti, sunt necesare fonduri si programe nationale (alaturi de cele comunitare) pentru sprijinirea cercetarii aplicate in companiile alimentare. Cine nu investeste in inovatie pierde competitia; consumatorii, inclusiv romanii, sunt tot mai sensibili la produse cu valoare nutritionala ridicata si lipsite de excesul de nutrienti care favorizeaza bolile "moderne". Marile companii cheltuie sume uriase pentru a exploata aceasta tendinta si, daca producatorii locali nu tin pasul, vor pierde batalia in acest domeniu.

In sfarsit, trebuie eliminate orice obstacole inutile, birocratice, legislative, care greveaza suplimentar procesorii romani in raport cu colegii europeni si de prima necesitate in acest sens este delimitarea clara a atributiilor de control in fabrici si pe lantul alimentar.

5.1. Prioritatea strategică agroalimentară: creșterea gradului și calității procesării materiilor prime agricole și a exportului de produse alimentare procesate

După restructurarea și privatizarea masivă din industria alimentară din 1995-2000, a urmat o perioadă în care acest sector a făcut eforturi de modernizare, dar mai ales de recâștigare a pieței interne, apoi de aliniere la cerințele de calitate și sanitar-veterinare pentru exportul în UE. La aceste eforturi au contribuit și investițiile de capital autohton, dar și investițiile străine directe. Acestea din urmă totalizau (sold cumulat la 31.12.2011³), 2,25 miliarde euro în industria alimentară, adică 4,1% din totalul ISD în România, respectiv 13% din totalul ISD în industria prelucrătoare. Programele de preaderare (SAPARD – măsura 1.1. – îmbunătățirea prelucrării și marketingului produselor agricole și piscicole), apoi cele finanțate prin PNDR (măsura 123 – Creșterea valorii adăugate a produselor agricole și

³ Investiții străine în România în anul 2011, Raport comun al BNR și INS

forestiere) au permis modernizarea, dar în principal crearea de noi unități de procesare a produselor agroalimentare, la standardele UE.

Cu toate acestea, importurile de produse agroalimentare procesate au crescut de la an la an, datorită deficitului de ofertă de pe piața internă, competitivității mai reduse a produselor similare românești și creșterii cererii pe piața internă pentru produse de calitate și cu un grad mai ridicat de prelucrare. În același timp, trebuie remarcată creșterea exporturilor agroalimentare în perioada post-aderare, de 3,6 ori în perioada 2007-2012, atât pe piața unică a UE, cât și pe terțe piețe, precum și faptul că pe terțe piețe (export extra-comunitar) soldul balanței comerciale agroalimentare extra-comunitare a devenit pozitiv încă din anul 2010 și crescut în 2011 și 2012.

În aceste condiții, creșterea gradului și calității procesării materiilor prime agricole și a exportului de produse alimentare procesate este o prioritate pentru perioada următoare. În acest sens s-au identificat principalele probleme pe filierele agroalimentare și posibilele direcții de soluționare a lor.

Producția de materie primă pentru industria alimentară

Consolidarea poziției producătorilor agricoli în lanțul agroalimentar va fi influențată pozitiv de:

- încurajarea asocierilor producătorilor, care va permite creșterea capacității acestora de a furniza unităților de procesare din industria alimentară cantități mari de produse și creșterea calității materiilor prime agricole;
- plata corespunzătoare și la timp a producătorilor agricoli - furnizori de materie primă;
- instituționalizarea sistemelor de contracte și respectarea contractelor;
- eliminarea intermediarilor dintre producătorii de materii prime agricole și procesatori.

La nivelul industriei de procesare.

- creșterea gradului de prelucrare, deci a valorii adăugate prin diversificarea gamei sortimentale;
- implementarea standardelor de management a calității;
- obținerea de certificări sectoriale și internaționale necesare pentru atestarea calității produselor oferite (inclusiv prin programele cu cofinanțare bugetară);
- oferta de export să fie conformă cu standardele de calitate ale pieței externe de destinație (minimum standarde UE, dar și standarde mai ridicate, de ex. cele necesare pentru exportul de carne, produse din carne și produse lactate pe piața Rusiei);
- stimularea conformării la standardele de mediu.

Marketing și acces pe piețele externe.

- reorientarea mai intensă a exporturilor de produse agroalimentare către țările din afara UE: SUA, țările BRIC (Brazilia, Rusia, India, China) și zona EUROMED; întrucât dezvoltarea economică accelerată a țărilor BRIC le face piețe – țintă majore, cu potențial ridicat de absorbție; iar direcțiile fluxurilor actuale de export ale UE sunt îndreptate înspre aceste țări;

- extinderea evenimentelor de promovare a cunoașterii produselor românești în afara UE, pe piețele menționate;
- extinderea evenimentelor de promovare a cunoașterii produselor românești în UE prin valorificarea posibilităților de finanțare din fonduri europene dar și naționale;
- dezvoltarea brandurilor naționale și de sector;
- creșterea numărului de produse exportate sub brand propriu:
 - piețele externe nu cunosc produsele românești pentru că de multe ori produsele procesate se exportă vrac (și ajung să fie reexportate ca provenind din alte țări), și nu în ambalaje individualizate și nici etichetate corespunzător, astfel încât să fie atestată proveniența din România;
- susținerea prin programe de promovare a exporturilor a producătorilor asociați care utilizează și exportă produse cu indicații geografice și denumiri de origine;
- este necesară o susținere din partea birourilor economice din ambasadele României, care să faciliteze stabilirea de relații comerciale cu importatori din țările respective;
- o selecție riguroasă a societăților care beneficiază de sprijin și promovare la expoziții și târguri internaționale cu finanțare europeană și bugetară;
- se simte lipsa unor rețele de furnizare a informației de interes pentru exportatori pe categorii de produse (legate de standardele de calitate impuse de diferite piețe externe, de barierele tarifare și mai ales netarifare).

Instruire de specialitate.

- instruirea producătorilor asupra cerințelor specifice de pe piețele de export cu privire la calitatea produselor agricole – materie primă și a produselor agroalimentare procesate – informația cu privire la calitatea produselor trebuie să circule pe toată filiera agroalimentară, până la producția de materie primă agricolă, pentru a putea fi integrată corespunzător în toate verigile tehnologice;
- instruirea managerilor de export din întreprinderile de procesare și/sau din grupurile de producători;
- instruire specializată pentru producătorii de produse ecologice în privința nu doar a tehnologiilor specifice, dar și a standardelor de calitate și a problemelor specifice legate de comercializarea produselor ecologice.
- Instruire în servicii conexe comercializării (etichetarea, ambalarea, prezentarea produselor etc.).

Control și reglementare.

- promovarea și aplicarea legislației care să sancționeze și să elimine competiția neloială;
- fiscalizarea tuturor procesatorilor și comercianților de produse agroalimentare;
- fiscalizarea tuturor importurilor de produse agroalimentare (proaspete și procesate), pentru diminuarea concurenței neloiale față de producătorii interni;
- promovarea unei legislații care să sancționeze eficient etichetarea incorectă și producerea și / sau comercializarea de falsuri;
- promovarea și aplicarea legislației care să sancționeze eficient și să elimine imediat operatorii economici care pun în pericol sănătatea consumatorilor prin produse neconforme cu standardele de igienă;

- implicarea MADR în mai mare măsură în obținerea denumirilor de origine controlată și a indicațiilor geografice pentru produsele agroalimentare românești;
- reglementarea riguroasă a dreptului de etichetare a produselor ca „tradiționale”, „naturale”, „sănătoase” etc;
- programe de informare a consumatorilor pentru eliminarea confuziei privind produsele „ecologice”, „naturale”, etc.

Dezvoltarea unor branduri complexe: turism, agroturism, produse ecologice, produse tradiționale, produse românești:

- inițierea / continuarea de către MADR a unor campanii de promovare a produselor românești pe piața internă, profitând de tendințele actuale ale cererii interne ce sunt favorabile produselor românești;
- formă excelentă de promovare atât pe piața internă, dar mai ales pe piața externă o constituie combinarea produselor (pachetelor) turistice cu promovarea produselor ecologice (pentru care cererea este în creștere), cu produse tradiționale sau produse care încep să fie cunoscute pentru calitate (ex. vin, miere etc.).

6. Filiere agroalimentare

Sectorul agroalimentar românesc este caracterizat de o integrare scăzută între actorii participanți pe filierele agroalimentare, în special pentru unele produse cum ar fi lapte, legume și fructe. Principalele cauze care concură la gradul redus de integrare pe piață a produselor agricole românești sunt lipsa informațiilor de piață, atractivitatea redusă spre asociere a producătorilor agricoli, efectivitatea redusă a contractelor dintre operatorii economici, inexistența burselor agricole funcționale, calitatea neomogenă a partizilor de produse agricole livrabile și dificultățile curente legate de lipsa instalațiilor de ambalare și etichetare și chiar a unei culturi în acest sens.

Lipsa **informațiilor de piață** face ca fermierii, în special operatori medii și mici să acționeze în necunoștință de cauză când iau decizii deoarece "informația" înseamnă putere pentru cel ce o deține iar lipsa acesteia, se materializează în pierderi pe toate nivelurile, diminuând substanțial competitivitatea. Actorii mici și medii de pe filierele agroalimentare nu și pot elabora o strategie de marketing și de producție bazate pe informații reale din piață. Nu același lucru se întâmplă în cazul operatorilor mari și a transnaționalelor, care au propriile departamente, care le furnizează informații privind conjunctura piețelor și care în aceste condiții au un avantaj comparativ. În orice țară cu economie de piață există informații minimale corecte și transparente accesibile tuturor actorilor de pe piață. **Propunem dezvoltarea unui sistem de informații de piață transparent și eficient.**

La ora actuală fermierii produc și comercializează mărfuri agricole de regulă fără a recurge la **contracte scrise cu potențialii clienți**. Deasemenea în cazul unui litigiu valoarea executorie a unui astfel de contract devine nulă în cazul în care aceste litigii se soluționează în instanță într-un timp foarte lung. Acest lucru afectează și subminează afacerile actorilor de pe filiera agroalimentară. Pentru ca relațiile contractuale să poată fi respectate se impune ca să fie incluse prevederi în Codul Civil prin care contractele să fie executorii din punct de vedere juridic. Asta înseamnă ca atunci când o parte iese din contract să nu se mai apeleze la tribunal ci să se meargă la executarea părții care nu a îndeplinit obligația, lucru care se întâmplă în toate țările vest europene. **Acest lucru ar favoriza crearea unor relații**

comerciale stabile pe filierele agroalimentare și responsabilizarea celor care semnează contractele.

Reticența față de asociere în vederea valorificării și comercializării producției, în special a micilor producători, conduce la fragmentare a excesive a ofertei agricole, reducerea puterii de negociere a fermierilor și implicit pune presiune prețurile primite de agenții economici. Sprijinirea înființării și dezvoltării asociațiilor de producători agricoli cu scopul dezvoltării producției, aprovizionării cu inputuri, depozitării, procesării și valorificării produselor reprezintă o modalitate importantă de întărire a rolului acestora în relația cu procesatorii și comercianții en-gross și en-detail. Legislația actuală (legea cooperăției agricole și legea cooperăției, legislația privind grupurile de producători) ar trebui modificate.

Bursele de mărfuri din România ar trebui să funcționeze pe baza unei legi speciale a bursei nu pe baza legii societăților comerciale, caz în care, la ora actuală bursei li se permite să facă profit. În toată lumea bursele sunt unități non profit reprezentând decât locul unde cererea se întâlnește cu oferta. În prezent, prețul cerealelor din bazinul Mării Negre este al doilea pol de stabilire a prețului pentru cereale și oleaginoase din emisfera nordică, după Chicago. Dacă la Chicago avem o cotație a cerealelor la bursă, pentru cerealele din bazinul Marii Neagre nu avem așa ceva. Astfel, cei mai avantajați de lipsa unei cotații a cerealelor sunt în primul rând companiile transnaționale care controlează comerțul cu cereale în această zonă, dar și ceilalți cumpărători locali de cereale, iar cei mai defavorizați sunt fermierii care nu beneficiază de tranzitivitatea prețului internațional al cerealelor și vând, cel mai adesea, cerealele la orice preț de la capătul tarlalei.

Noua Politică Agricolă Comună preconizează că organizațiile de producători și asociațiile acestora vor juca un rol util în concentrarea ofertei și în promovarea bunelor practici. Deasemenea și organizațiile interprofesionale vor putea facilita dialogul dintre actorii din lanțul de aprovizionare și în promovarea bunelor practici și a transparenței pieței. Legislația existentă referitoare la definirea și recunoașterea acestor organizații și a asociațiilor lor (pentru anumite sectoare) ar trebui armonizate pentru a prevedea recunoașterea la cerere în baza statutelor stabilite în dreptul UE în toate sectoarele.

Deasemenea prin noua Politică Agricolă Comună, în cadrul prevederilor privind OCP se preconizează **întărirea rolului contractelor**. Totuși contractele scrise și formale nu sunt reglementate de legislația Uniunii, statele membre, conform propriilor sisteme legislative în materie de contracte, pot prevedea obligativitatea încheierii unor astfel de contracte, asigurând în același timp respectarea dreptului Uniunii și mai ales buna funcționare a pieței interne și a organizării comune a piețelor. Având în vedere diversitatea situațiilor constatate în Uniune, pentru a respecta principiul subsidiarității, o astfel de decizie trebuie să rămână la latitudinea statelor membre.

7. Strategii privind economia rurală non-agricolă (IMM-uri rurale non-agricole), politici de susținere a amplasării în mediul rural

Din cele 450.000 IMM-uri active la nivel național, numai 14% operau în mediul rural, acestea fiind în principal microîntreprinderi, încă incapabile să absoarbă excedentul de mână de lucru și având o contribuție minimă pe piață.

Densitatea redusă a IMM-urilor rurale raportată la populație, mai exact valoarea de de 7 IMM-uri/1000 de locuitori este de șase ori mai mică decât media europeană (42 de IMM-uri/1000 de locuitori din Europa) și de trei ori mai mică decât media națională. Ca urmare,

IMM-urile rurale nu reușesc să contribuie semnificativ la dezvoltarea economică durabilă a spațiului rural, atât timp cât nu există un număr suficient de mare de firme și un cadru favorabil înființării și creșterii lor.

Este unanim recunoscut, în special de analiștii economici și factorii decidenți, faptul că antreprenoriatul este generator de prosperitate în societate, fiind un element determinant pentru creșterea economică și crearea de locuri de muncă. **Susținerea antreprenoriatului a devenit o prioritate ca soluție pentru ieșirea din criza economică și atenuarea riscului de a aluneca în sărăcie.** În contextul în care 45% din populația României își duce existența în rural, **încurajarea formării sau dezvoltării de afaceri în zone rurale trebuie să devină o prioritate.** Orice strategie de încurajare a inițiativei antreprenoriale rurale este pusă însă în fața a trei provocări majore:

- *aspecte definitorii ale structurii economice deja existente* - oportunitățile de angajare în scădere în zona sectoarelor primare (în special agricultură), ca urmare a schimbării structurale din economie (concentrarea în exploatarea terenurilor agricole, migrații, crize financiare etc), intensificate de schimbările legislative mult prea rapide pentru a putea fi prinse din urmă de populația mediului rural. Se evidențiază astfel **nevoia de a aborda stimularea activității economice în acord cu potențialul de ocupare din zonele rurale**

- *caracteristicile mediului de afaceri rural* - dificultatea de a menține o masă critică de facilități care să sprijine dezvoltarea economică

- *caracteristicile populației rurale* - îmbătrânirea accelerată a populației, asociată cu emigrația tinerilor și imigrația persoanelor aflate la vârsta pensionării reprezintă procese sociale care afectează negativ șansele de selecție a potențialilor antreprenori rurali.

8. Reforma instituțională

Reforma instituțională trebuie gândită astfel încât să se asigure transparența decizională a administrației publice, precum și accesul cetățenilor la informații, iar agricultura este unul din domeniile de mare interes.

Descentralizarea reprezintă un sistem de organizare administrativă care permite colectivităților umane sau serviciilor publice să se administreze între ele însele, "de jos în sus" funcție de realitățile și nevoile locale, sub controlul statului, care le conferă personalitate juridică, le permite constituirea unor autorități proprii și le dotează cu resursele necesare.

Descentralizarea presupune trei elemente majore: transferul de responsabilități și competențe administrative și financiare de la nivelul administrației publice centrale la nivelul administrației publice locale, continuarea descentralizării instituțiilor deconcentrate prin delegarea de atribuții în teritoriu în funcție de necesitățile pe plan local și trecerea acestor instituții în responsabilitatea autorităților locale.

Pentru a putea vorbi de o descentralizare reală și eficientă, ar trebui avute în vedere cel puțin următoarele aspecte:

- îmbunătățirea sistemului de furnizare de servicii publice;
- clarificarea competențelor la diferitele niveluri și structuri ale administrației publice;
- întărirea autonomiei financiare;
- redefinirea competențelor prefecturilor.

Pentru a răspunde noilor provocări ale sectorului agroalimentar și pentru a facilita procesul de implementare și evaluarea a impactului măsurilor tehnice și financiare, precum și

a programelor și politicilor asumate se propune o reevaluare și completare a responsabilităților MADR.

Oricum, o descentralizare eficientă ar trebui să aibă în vedere concentrarea deciziei în plan local sub autoritatea direcției agricole, inclusiv a celor două agenții de plăți. Direcția agricolă ar trebui să fie “replica” ministerului agriculturii în plan local și să funcționeze sub autoritatea și controlul Instituției prefectului (care reprezintă autoritatea statului în plan local).

Agenția Domeniilor Statului asigură autorității statului, respectiv MADR pârghiile necesare pentru rezolvarea comasării terenurilor agricole, înființarea de ferme familiale performante și creșterea gradului de securitate alimentară a țării. Legislația actuală trebuie completată cu norme metodologice de implementare și gestionare a fondului „Dezvoltarea agriculturii românești”, inclusiv cu prevederea atribuțiilor privind vânzarea de către ADS a terenurilor obținute în urma comasării. O altă modificare se referă la cesionare, care se propune să se facă numai către fermele mijlocii și mici, desigur tot în sistem concurențial.

Necesitatea înființării **Camerelor agricole** nu mai are nevoie de argumente. Este necesară urgentarea implementarea legislației Camerelor agricole care trebuie să asigure cadrul necesar creării unor camere agricole doar la nivel județean și național, cu posibilitatea dezvoltării în perspectivă a unor rețele mai complexe, în funcție de evoluția acestor instituții.

Se consideră oportună scoaterea Camerelor Agricole din sfera politică și creionarea unei legi care, în baza unor documente justificative de reprezentative, să stabilească componența lor care să fie formată din: patronate - asociații profesionale naționale și sindicate reprezentative la nivel național de ramură.

Dacă **activitatea patronatelor și sindicatelor** este oarecum reglementată prin legislație, Ministerul Agriculturii trebuie să-și clarifice un mecanism de recunoaștere a tipurilor de asociații profesionale care să participe și să reprezinte interesele breslei pe care o reprezintă la nivelul dialogului social și a preluării unor activități instituționale care sunt în acest moment ale Ministerului Agriculturii prin structurile descentralizate din subordine. Trebuie constituit un mecanism de recunoaștere a acestor asociații care trebuie să dovedească că sunt reprezentative la nivel național (proceduri care poate fi preluate din legislația cu privire la sindicate și patronate). Trebuie simplificate mecanismele de recunoaștere ale organizațiilor interprofesionale pe produs în vederea disciplinării partenerilor din piață și reglementării instituționale a politicii de prețuri și strategie sectorială.

Simplificarea constituirii legislației cu privire la tipurile de asociere în vederea creșterii eficientizării producției agricole a colectării și depozitării produselor agricole de tipul grupuri de producători.

9. Strategii financiare și fiscale

Înainte de aderarea României la UE a existat tendința sectorului bancar de reducere a activității în mediul rural datorită profitabilității scăzute a acestuia. În prezent, în România există un număr de 42 de instituții de credit, acestea fiind principalii intermediari financiari care asigură necesitățile de finanțare ale agriculturii. Creditarea fermierilor în perioada 2006 – 2013 și ponderea valorii medii acordate acestora în valoare totală a creditelor acordate în economie se prezintă astfel:

În perioada 2006 – 2013, nivelul creditelor acordate agriculturii s-au situat sub 4% din volumul total al creditelor acordate sectorului neguvernamental din economie.

Interesul instituțiilor de finanțare în creditarea agriculturii a crescut numai în măsura în care și *statul s-a implicat în stabilirea unor politici financiare atractive* și anume:

- acordarea de linii de refinanțare ale BNR în scopul acordării de credite fermierilor cu dobânda subvenționată în scopul realizării producției agricole în perioada 1992-1996;
- dispersarea riscului bancar în creditarea agriculturii prin trecerea de la sistemul monobancă (bancă agricolă) la un sistem diversificat prin intermediul tuturor băncilor comerciale care au în strategie creditarea fermierilor;
- constituirea după anul 2007 la dispoziția MADR din buget, în diferite perioade până în anul 2010, a unor fonduri destinate finanțării lucrărilor agricole. Aceste fonduri au fost intermediare de băncile comerciale prin acordarea de credite fermierilor, asumându-și riscul nerambursării acestora, ne mai acordându-se garanții guvernamentale;
- înființarea fondurilor de garantare ca instituții financiare-nebancare care preiau riscul creditării agriculturii;
- a fost subvenționată dobânda la creditele acordate fermierilor;
- fermierii au primit ajutor de stat pentru asigurarea avansului solicitat de băncile comerciale pentru acordarea creditelor bancare necesare achiziționării de utilaje agricole din producția internă;
- s-a preluat riscul creditării fermierilor de către FGCR – IFN SA în proporție de 100% până în 2010 și 80% după;
- s-au alocat fonduri europene pentru cofinanțarea proiectelor de investiții prin Programul SAPARD și PNDR;

În acest context considerăm utilă o politică de susținere a schemelor de garantare a creditelor pentru agenții economici din agricultură.

Politicile fiscale reprezintă un instrument complementar politicilor de ajustare a structurilor agricole, însă dificultatea implementării unor politici fiscale adecvate sectorului agricol este dată de specificul acestuia și în primul rând de polarizarea agriculturii românești.

Diversitatea exploatațiilor agricole, ca dimensiune comercială și ca organizare a afacerii, impune existența unor sisteme de impozitare a veniturilor adaptate realităților din România. Regimul impozitării forfetare, pe bază de norme de venit, introdus în 2013 pentru persoanele fizice, trebuie implementat deocamdată (chiar dacă pregătirea introducerii lui nu a fost corespunzătoare) și adaptat la nivel regional. De asemenea este de luat în calcul reintroducerea posibilității de impozitare simplificată în regim real a veniturilor obținute de persoanele fizice autorizate din agricultură, pentru a stimula înregistrarea fermierilor ca PFA, asigurând coerența între condițiile impuse beneficiarilor PNDR și regimul fiscal.

Regimul de impozitare normal (impozitul pe profit) ar trebui impus în timp tuturor exploatațiilor care depășesc un anumit prag al încasărilor (de exemplu, echivalentul a 300 mii de euro). Astfel, regimul impozitării forfetare pe bază de norme de venit, introdus în 2013 pentru persoanele fizice, ar trebui înlocuit pe termen mediu cu un sistem echitabil de impozitare în sistem real, care să țină cont de veniturile efectiv realizate și de contribuția fiecărui agricultor la realizarea bunurilor publice de care beneficiază întreaga societate.

10. Strategia socială rurală

10.1. Strategii demografice rurale

Strategia demografică rurală cuprinde măsuri, acțiuni determinative pentru: stoparea fenomenelor demografice negative (declinul natalității, creșterea mortalității și a morbidității infantile și materne); reechilibrarea structurală a populației, în mod special a structurii pe vârste; creșterea speranței de viață și a speranței de viață sănătoasă.

Orientările strategice corespunzătoare cerințelor demografice ale spațiului rural, care prin efectele implementării, convergente și integrate, sunt axate pe, îmbunătățirea condițiilor de viață din mediul rural, pe diminuarea decalajelor existente între mediul rural și cel urban, pe reducerea fragilizării economice și sociale:

- crearea unei societăți rurale bazate pe incluziunea socială prin luarea în considerare a solidarității rurale între generații și asigurarea creșterii calității vieții rurale ca o condiție a bunăstării individuale durabile;
- modernizarea sistemului de sănătate prin promovarea unor servicii medicale de calitate în condiții de egalitate;
- modernizarea accelerată a sistemelor de educație și formare profesională a populației rurale

Concluziile privind soluțiile identificate în Cadrul National Strategic vor fi extrase după dezbateră publică ce urmează odată cu lansarea din 1 iulie.

In funcție de prioritățile convenite în dezbateră se vor putea fixa prioritățile de acțiune în baza resurelor existente astfel încât sa fie atinse in mod corect obiectivele propuse.